

Utbildningsinspektion i Skansksvarnsskolan förskoleklass, grundskola årskurs 1–9 och obligatorisk särskola 1–10

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Skansksvarnsskolan den 3–5 oktober 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun och Skansksvarnsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Skansksvarnsskolan intervjuades elever, rektorn, lärare och elevvårdspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte verksamheten i förskoleklassen samt besökte lektioner i årskurs 2, 6 och 9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Skanskvarnsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	25
Grundskola	255
Obligatorisk särskola	20

Skanskvarnsskolan ligger i stadsdelen Enskede-Årsta. Verksamheten leds av en rektor och en biträdande rektor och omfattar förskoleklass samt grundskola årskurserna 1–9. Årskurs 7–9 består av små grupper där samtliga elever är i behov av särskilt stöd. Denna del av verksamheten är stadsdelsövergripande. Det finns även elever som tillhör grundsärskolans årskurser 1–10 samt rörelsehindrade elever i förskoleklass och årskurs 1–6. I skolan finns en habiliteringsenhet som utgör en tillgång för dessa elever. Skolan tar emot rörelsehindrade elever från hela södra stadsdelen. Efter årskurs 6 i Skanskvarnsskolan söker dessa elever annan skola inför årskurs 7–9. Slutligen finns det ett fritidshem vars verksamhet inte har granskats i denna inspektion. Sedan två år tillbaka har skolan en musikprofil.

Den pedagogiska personalen är indelad i tre arbetsenheter som var och en leds av en arbetsenhetsledare. De arbetsenheter som finns är förskoleklass till årskurs 3, årskurs 4–6 och årskurs 7–10. I skolans ledningsgrupp ingår rektorn, biträdande rektor och en arbetsenhetsledare från respektive enhet.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Skanskvarnsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Skanskvarnsskolan huvudsakligen erbjuder en undervisning av god kvalitet. Skolans arbete med normer och värden är bra och eleverna känner sig trygga. Under besöket har inspektörerna mött öppna, glada och orädda elever. Det råder en trevlig stämning i skolan. Elevernas kännedom om målen för utbildningen i de lägre årskurserna är god. Det pågår ett gott kvalitetsarbete som dock bör sammanställas på skolnivå för att stödja en ökad måluppfyllelse. Ledningen i skolan fungerar väl och de personella resurserna bedöms som goda.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Beslut om anpassad studiegång för elev tas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

- Skolan upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skriftliga omdömen saknas för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller (7 kap.9 § grundskoleförordningen).
- Skolan upprättar ingen kvalitetsredovisning (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m).
- Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna (2 kap. 17-18 §§ grundskoleförordningen).
- Elevers val ges inte i enlighet med författningarnas krav (2 kap.19-20 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör tydliggöra målen för utbildningen för alla elever i skolan.
- Skolans arbete med att följa upp och analysera elevernas kunskapsutveckling på skolnivå i alla årskurser bör utvecklas. Skolan bör också förbättra arbetet för att höja kunskapsresultaten hos alla elever.
- Skolan bör förbättra elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen.
- Skolans kvalitetsarbete bör synliggöras och systematiseras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna

Så långt inspektörerna kan bedöma ges barnen i förskoleklassen goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Lärarna arbetar målmedvetet med barnens utveckling och lärande samt lägger grunden för barnens fortsatta skolgång.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo-94) föreskriver vikten av att skolan är tydlig i fråga om mål och innehåll som en förutsättning för elever och vårdnadshavares rätt till inflytande. Av elever och föräldrar i Skanskvarnsskolan säger sig de flesta känna till målen för utbildningen. Dock framkommer i samtal med rörelsehindrade elever och deras föräldrar att målen för utbildningen inte är lika kända. Inspektörerna bedömer att målen för utbildningen i varje ämne bör tydliggöras för alla elever i skolan.

För att bedöma elevernas kunskapsutveckling i de tidigare skolåren genomförs diagnoser i matematik. Elevernas läsutveckling stäms av efter läsutvecklingsschemat, LUS, med start i förskoleklassen. Även nationella ämnesprov i årskurs 5 genomförs, där inspektörerna kan följa elevernas resultat på individnivå i svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen dokumenteras elevernas kunskapsutveckling av respektive lärare. Någon utvärdering och sammanställning av skolans resultat i samtliga ämnen för årskurs 1–6 finns dock inte. Inspektörerna har därmed inte kunnat bedöma skolans samlade resultat närmre, efter-

som det saknas system på skolnivå för att redovisa, följa upp och analysera elevernas resultat från läsår till läsår. Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra uppföljningen och analysen av elevernas kunskapsutveckling och resultat i samtliga ämnen i såväl grundskola som särskola.

I Skanskvarnsskolan fanns våren 2005 elva elever som genomförde de nationella ämnesproven i svenska och engelska i årskurs 9. Två elever genomförde ämnesproven i matematik. Av detta material, med ett så litet antal elever, är det svårt att dra några slutsatser. Dock visar officiell statistik att fler elever når målen i engelska än i svenska och matematik. Samtliga elever i årskurs 9 har nått målen i hem- och konsumentkunskap, musik, slöjd och bild. Dock har inte eleverna fått betyg i alla ämnen på grund av att de inte läser alla ämnen (se vidare under rubriken individanpassning och stöd). Inspektörerna bedömer att kunskapsresultaten bör utvecklas i samtliga ämnen. Vidare bör skolan förbättra arbetet för att höja kunskapsresultaten hos alla elever.

Normer och Värden

En av skolans viktigaste uppgifter är att eleverna skall känna sig trygga och trivas i skolan. Stämningen i Skanskvarnsskolan beskrivs genomgående som god och inspektörerna visar att de allra flesta uppfattar skolan som trygg. Inspektörerna har mött öppna, glada och orädda elever. Skolan har gemensamma morgonmöten för alla elever, lärare och rektor i den så kallade "*ljushallen*". Verksamheten i stort är mångfacetterad och omfattar elever med olika förutsättningar. I elevintervjuer framkommer att det är just detta som gör att de lär sig möta och respektera olikheter. Likaledes menar föräldrar att skolans mångfald gör att eleverna ser olikheterna och respekterar varandra. Inspektörerna har sett exempel på hur man respektfullt väntar in en kompis som har svårt med talet. Enligt rektorn genomförs en enkät årligen angående elevernas trivsel i skolan. Denna enkät följs upp på klassnivå och där enskilda lärare ger uttryck för att eleverna är trygga. Detta bekräftas även i intervjuer med elever. Inspektionen bedömer att skolan synes uppnå goda resultat när det gäller normer och värden.

Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen och det egna lärandet förekommer enligt inspektörernas bedömning i en alltför begränsad omfattning. Detta behandlas vidare i nästa avsnitt.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att varje elev utövar ett allt större inflytande över sin utbildning samt över verksamheten i stort. De yngre eleverna uppger att de har inflytande över undervisningen genom något som de kallar eget arbete. Detta innebär att de kan välja att göra extra uppgifter. De kan också välja att arbeta med något ämne som de behöver stöd i. Eleverna säger även att de ibland kan få bestämma vad de vill göra på idrotten. De äldre eleverna säger

sig ha inflytande över undervisningen genom det individuella arbete som bedrivs under delar av skoldagen. Dock har eleverna främst den uppfattningen att de måste arbeta med det de inte har hunnit med i de olika läroböckerna. De säger sig också kunna välja redovisningssätt i form av muntlig eller skriftlig framställning. Inspektionen visar att elevernas inflytande över det egna lärandet handlar mest om att de ges möjligheter till olika val. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör arbeta för att förbättra elevernas inflytande och ansvar över undervisningen utformning och innehåll.

Från den 1 april 2006 finns en lag som förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006: 67). Varje skola skall ha en likabehandlingsplan där åtgärder beskrivs för hur skolan aktivt och målinriktat arbetar för att förhindra och motverka alla former av diskriminering och annan kränkande behandling. Skanskvarnskolans bedriver ett målinriktat och förebyggande arbete mot kränkningar. Skolan har ett antimobbningsteam och därtill kamrattstödare i alla klasserna. Livskunskap ingår i alla årskurser i skolan som ytterligare ett led i värdegrundsarbetet. Arbetet med värdegrunden utgår bland annat från skolans specifika situation där möten mellan elever med olika förutsättningar sker dagligen och stundligen. I intervjuer med föräldrar framkommer att de ser positivt på skolans arbete med värdegrunden. Nya elever som kommer till skolan tas omhand av en speciallärare som tar med dem på rundvandring i skolan och berättar om de olika verksamheterna. Inspektörerna ser positivt på skolans förebyggande värdegrundarbete. Skanskvarnsskolan har en likabehandlingsplan. Den innehåller dock inte alla former av diskrimineringsgrunder eller vilka rutiner som gäller om vuxen kränker en elev. Inspektörerna bedömer att skolan måste arbeta fram en likabehandlingsplan som beaktar alla former av diskrimineringsgrunder i enlighet med gällande författningar.

Individanpassning och stöd

Från och med 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där elevernas utvecklingsområden lyfts fram i förhållande till nationella målen. I samtal med elever framkommer att de har individuella utvecklingsplaner som ligger till grund för utvecklingssamtalen. Dock framkommer i samtal med rörelsehindrade elever att alla inte har individuella utvecklingsplaner. Som nämnts tidigare har inte alla dessa elever någon kännedom om de nationella målen. När eleverna inte vet vilka mål de skall nå är det svårt att utvärdera deras utveckling i förhållande till de nationella målen i en individuell utvecklingsplan. Enligt rektorn pågår ett arbete med fördjupade diskussioner med personalen för att förbättra arbetet med individuella utvecklingsplaner. Inspektörerna vill påpeka vikten av att den individuella utvecklingsplanen tydligt utgår från var eleven befinner sig i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna. Vidare bedömer inspektörerna att alla elever inte har en individuell utvecklingsplan, vilket måste åtgärdas.

Flera elever har anpassad studiegång enligt skolläroplan och lärare. Även föräldrar är medvetna om att deras barn inte läser alla ämnen. De menar att skolan utgår från varje elevs förutsättningar. Det har vid inspektionen inte varit möjligt att få mer precisa uppgifter om hur många elever det kan gälla. Inspektionen har tagit del av protokoll från elevvårdskonferenser. Av dem framgår inte att det finns elever som har anpassad studiegång. Det framgår inte heller vilka åtgärder som görs från timplanen. Inspektörerna bedömer att det brister ifråga

om dokumentation och beslut om anpassad studiegång i enlighet med grundskoleförordningen.

Årskurserna 7–9 omfattar, som tidigare nämnts, elever i behov av särskilt stöd. Dessa elever är indelade i små grupper. Denna verksamhet är stadsdelsövergripande, vilket innebär att det kommer elever dit från andra skolor i kommunen. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att huvudprincipen i skollagstiftningen är att elever i behov av särskilt stöd bör undervisas inom det ordinarie skolväsendet, i den närmaste skolan och i sin ordinarie klass.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Såväl i förskolklass som grund- och särskola genomför utvecklingssamtal med elever och föräldrar en gång per termin. I utvecklingssamtalen informeras elever och föräldrar om såväl elevernas kunskapsutveckling som sociala utveckling. En förutsättning för detta är dock att alla elever har kännedom om målen för utbildningen (se tidigare avsnitt i rapporten). I övrigt utvärderas elevernas kunskapsutveckling genom diagnoser, LUS samt nationella ämnesprov i årskurs 5 och 9. Hur eleverna får sin kontinuerliga återkoppling på sin kunskapsutveckling är beroende av undervisande lärare. Enligt rektorn diskuteras elevernas kunskapsutveckling för samtliga klasser på mitterminskonferenser. Inspektörerna konstaterar att det inte görs några systematiserade uppföljningar på skolnivå av elevernas kunskapsresultat i samtliga kursplaneämnen. På individnivå har den enskilde läraren dock god kännedom om elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan fortsätter sitt arbete med att utveckla former för att systematiskt följa upp elevernas resultat i samtliga ämnen och från skolår till skolår (se under rubriken resultat).

I grundskolan skall skriftligt omdöme utfärdas i de fall en elev inte når målen i ett ämne som enligt kursplanen skall ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Vid inspektionen har det framkommit att skriftliga omdömen inte utfärdas för alla de elever som inte har uppnått målen i ett eller flera ämnen. Inspektörerna bedömer att detta måste åtgärdas.

Enligt Allmänna råd och kommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning har Skolverket bedömt, att beslut om vilket betyg en elev får, fattas då betyget har signerats av berörd lärare och skrivits in i betygs katalogen. Betygen hanteras inte på ett rättssäkert sätt i Skanskvarnsskolan, då betyg inte har signerats av berörda lärare i enstaka ämnen och för enstaka elever. Av inspektörernas besök framkommer även att skriftliga omdömen inte hanteras rättssäkert, då originalen för några elever arkiveras i skolan. Enligt Allmänna råden skall eleverna ha originalet. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att betygs hanteringen inte sker på ett rättssäkert sätt i Skanskvarnsskolan.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete.

Skanskvarnsskolan har en verksamhetsplan för 2006 som innehåller stadsdelsnämndens övergripande målområden. I planen framgår skolans åtaganden för hur dessa mål skall nås. Dock saknar skolan en kvalitetsredovisning. Inspektörerna bedömer att detta är en brist som måste åtgärdas. I det sammanhanget vill inspektörerna också framhålla att redovisningen skall utarbetas under medverkan av personal och eleverna. Även vårdnadshavarna skall ges möjligheter att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen. Skolan kan ta stöd i arbetet av Skolverkets allmänna råd och kommentarer för kvalitetsredovisning.

I skolan finns en så kallad utvärderingsgrupp som arbetar med kvalitetsfrågor och som är rektorns "förlängda arm" ute i arbetsenheterna. Det pågår särskilda satsningar för att utveckla undervisningen i svenska och matematik för att nå en ökad måluppfyllelse. Ett exempel på detta är det läsutvecklingsprojekt som genomförs från förskoleklass till årskurs 3. Inspektörerna har sett omfattande dokumentation av skolans arbete och personalens vilja att ta vara på gjorda erfarenheter. Detta gör att det finns goda förutsättningar för ett bra kvalitetsarbete. All denna dokumentation bör sammanställas för att synliggöra skolans måluppfyllelse. Det pågår ett kvalitetsarbete i skolan. Dock bör enligt inspektörerna det arbetet synliggöras och systematiseras samt speglas i kvalitetsredovisningen.

Ledning och intern kommunikation.

Skolans ledning består av en rektor och en biträdande rektor. Rektor har varit anställd i skolan sedan hösten 2005. Skolan har en ledningsgrupp som består av skolledningen och arbetsenhetsledarna. I dessa möten drivs de pedagogiska frågorna som sedan arbetsenhetsledarna förankrar ute i enheterna. Enligt rektor är det viktigt att föra kontinuerliga samtal med personalen både på individnivå och i olika grupperingar. Skolledningen är enligt inspektörernas bedömning förtrogen med den dagliga verksamheten och tar ansvar för det pedagogiska ledarskapet. Dock framkommer i intervjuer att elever uppger att rektor inte är synlig. Rektor träffar barn- och ungdomschefen i stadsdelsnämnden en gång i månaden. Vidare säger sig rektor ha stöd från andra rektorer i området.

Av de förbättringsbehov som redovisas i denna rapport vill inspektörerna uppmärksamma rektorns ansvar för att följa upp och utvärdera skolan samlade resultat och låta detta ligga till grund för utveckling i riktning mot de nationella målen för utbildningen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Enligt skolans timplan skall språkval ingå i undervisningen från årskurs 6 till årskurs 9 för de elever som inte följer timplanen för grundsärskolan. Eleverna i årskurserna 7–9 blir inte erbjudna moderna språk som språkval utan får delta i svenska/engelska. Även om eleverna inte väljer ett modernt språk skall denna möjlighet finnas. Inspektörerna bedömer att skolan därmed inte följer författningarnas krav i detta avseende.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskap i ett eller flera ämnen. I Skanskvarnsskolans timplan för grundskolan ingår elevens val från årskurs 3, men i timplanen för grundsärskolan ingår elevens val från årskurs 5. I intervjuer med elever framkommer att de kan välja mellan träslöjd, idrott- och hälsa samt musik, men elevens val kan även innebära någon form av stöd, till exempel stöd i ämnet svenska. Det framkommer dock vid inspektionsbesöket att elevens val begränsas.

sas av lärarnas tjänster och vilket utrymme som finns i dessa. Inspektörerna bedömer att skolan inte följer författningarnas krav gällande elevens val.

De rörelsehindrade elever som finns i skolan går under del av dag till habiliteringsenheten för att få rörelseträning med mera. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att eleverna trots detta har rätt till sin garanterade undervisningstid.

Personal

Skolans lärare skall enligt skollagen ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Enligt Skolverkets officiella statistik är lärartätheten i Skanskvarnsskolan betydligt högre än riksgenomsnittet. Andelen lärare med pedagogisk utbildning uppgår till 10,7 per 100 elever (6,8 i riket) och andelen lärare uppgår totalt till 11,4 per 100 elever (8,0) för år 2005. Skolan har även en hög specialpedagogisk kompetens i form av speciallärare eller specialpedagoger. Inspektörerna bedömer att lärarna i Skanskvarnsskolan i huvudsak har utbildning för den undervisning de bedriver.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Birgitta Knutsson Rohdin

Marie Morin